

9. Чацкіс Ю. Д. Організація бухгалтерського обліку : навч. посіб. / Ю. Д. Чацкіс, Е. С. Гейср, О. А. Наумчук, І. О. Власов. – Д. : ДонНУЕТ, 2010. – 471 с.
10. Чацкіс Ю. Д. Фінансовий облік : навч. посіб. / Ю. Д. Чацкіс, О. М. Лисюк, Т. П. Михайлова. – Д. : ДонДУЕТ, 2006. – 456 с.
11. Подцерковный О. П. Денежные обязательства и расчетные правоотношения в Украине : монография / О. П. Подцерковный. – Одесса : Студия “Негоциант”, 2005. – 308 с.
12. Подцерковный О. П. Грошові зобов'язання господарського характеру: проблеми теорії і практики : монографія / О. П. Подцерковный. – К. : Юстініан, 2006. – 424 с.
13. Власова І. О. Облік розрахунків з дебіторами та кредиторами : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.06.04 - бух. облік, аналіз і аудит / І. О. Власова. – К. : Нац. аграрний ун-т, 2005. – 20 с.
14. Райзберг Б. А. Современный экономический словарь / Б. А. Райзберг, Л. Ш. Лозовский, Е. Б. Стародубцева. – 2-е изд., испр. – М. : ИНФРА-М, 1999. – 479 с.

Гайдай Г.Г.

УДК 621.795

МІНІМІЗАЦІЯ РИЗИКУ ПРИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ ЯК ФАКТОР ЕКОНОМІЧНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ АВТОТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Процеси інвестування характерні для будь-якої економіки, оскільки завжди є господарючі суб'єкти, що орієнтуються на розвиток і, відповідно, потребують інвестиції, і фінансові інститути, готові інвестувати тимчасово вільні грошові кошти в цілях здобуття доходу [1. Т. 2].

Інвестиційна діяльність транспортного підприємства на сучасному етапі не може зводитися лише до задоволення поточних і часто спонтанних інвестиційних потреб, визначуваних необхідністю заміни морально і фізично застарілих основних засобів. В даний час багатьма визнається необхідність перспективного управління інвестиційною діяльністю підприємства в узгодженні з досягненням загальних цілей розвитку. Ефективним і основоположним інструментом перспективного управління інвестиційною діяльністю організації являється інвестиційна стратегія.

Інвестиційна стратегія є системою довгострокових цілей інвестиційної діяльності організації, обумовленої загальними завданнями її розвитку, а також вибором найбільш ефективних шляхів досягнення цих цілей. Інвестиційну стратегію можна представити як програму інвестиційної діяльності організації, дотримання якої повинне привести до досягнення інвестиційних цілей і здобуттю очікуваного ефекту. Інвестиційна стратегія визначає пріоритети інвестиційної діяльності організації, характер і джерела формування інвестиційних ресурсів, а також послідовність реалізації інвестиційних цілей.

Процес розробки інвестиційної стратегії є найважливішою складовою частиною загальної системи стратегічного вибору підприємства. Розробка інвестиційної стратегії організації заснована на сучасній концепції «стратегічного менеджменту», що активно упродовжується з початку 70-х рр. ХХ ст в корпораціях США і більшості країн Західної Європи. Концепція стратегічного менеджменту відображає чітке стратегічне позиціонування організації, що включає і її інвестиційну складову [2].

Розробка інвестиційної стратегії грає велику роль в забезпеченні ефективного розвитку організації. Ця роль полягає в наступному:

- інвестиційна стратегія забезпечує механізм реалізації довгострокових цілей розвитку як організації в цілому, так і її структурних підрозділів;
- вона дозволяє реально оцінити інвестиційні можливості організації, забезпечити максимальне використання внутрішнього інвестиційного потенціалу;
- вона забезпечує взаємозв'язок стратегічного і оперативного управління інвестиційною діяльністю організації.

У системі інвестиційної стратегії формуються значення основних критерійних оцінок вибору реальних інвестиційних проектів і фінансових інструментів інвестування. При цьому виникає необхідність дотримання принципу мінімізації інвестиційного ризику. Необхідно відзначити, що найбільш значимо рівень інвестиційної ризику зростає в періоди коливань ставки відсотка і зростання інфляції. Тому у зв'язку з різним менталітетом інвестиційної поведінки по відношенню до рівня допустимого інвестиційного ризику на кожному підприємстві в процесі розробки інвестиційної стратегії цей параметр повинен встановлюватися диференційовано [4,5].

Ризик є найважливішою характеристикою інвестиційних процесів. Здійснюючи інвестиційне вкладення, інвестор усвідомлено йде на ризик, пов'язаний з можливим зниженням суми очікуваного інвестиційного доходу, а також можливою втратою інвестованого капіталу. Рівень ризику інвестування знаходиться в прямій залежності від рівня очікуваної прибутковості. Чим вище очікуваний інвестором рівень прибутковості інвестицій, тим вище буде супутній йому рівень ризику. Іншими словами, об'єктивний зв'язок між рівнями прибутковості і ризику інвестування носить прямо пропорційний характер. Значення рівня ризику передбачуваного інвестиційного проекту частенько враховується в процесі визначення рівня норми дисконту і є однією з її складових. Безризикова норма дисконту може визначатися різними методами, найбільш поширеними з яких є:

- визначення середньозваженої вартості капіталу (WACC), що розраховується на основі питомої ваги в активах підприємства власних і позикових засобів;

МІНІМІЗАЦІЯ РИЗИКУ ПРИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ ЯК ФАКТОР ЕКОНОМІЧНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ АВТОТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ

- визначення норми дисконту відповідно до відсотка по позиковому капіталу, тобто відсотком, під який підприємство може привабити кредитні ресурси в певний період;
- вибір норми дисконту з опорою на ставку по безпечних вкладеннях, яка може розглядатися як альтернативна вартість грошей, при цьому основним недоліком цього підходу слід визнати розмитість критерію визначення — який же вигляд фінансових вкладень можна вважати без ризиковим;
- визначення норми дисконту на основі теперішньої або прогнозованої інфляції або на рівні поточної або усередненої ставки рефінансування Центрального Банку[3].

Безризикова норма дисконту, використовувана для оцінки економічної ефективності інвестування, встановлюється інвестором самостійно. В рамках визначення норми дисконта на цьому ж етапі методом кумулятивної побудови можна також врахувати і вплив на передбачуваний інвестиційний проект фактора ризику. У величині поправки на ризик необхідно врахувати вплив сукупного інвестиційного ризику. Концепція обліку чинника ризику полягає в об'єктивній оцінці його рівня в цілях формування необхідного рівня дохідності інвестування і розробки системи заходів, що мінімізують його негативні фінансові наслідки. В процесі такої оцінки необхідно визначити, наскільки рівень прогнозованих інвестиційних ризиків забезпечує достатню фінансову рівновагу підприємства. Основу інтегрованого ризику реального інвестування підприємства складають так звані проектні ризики, тобто ризики пов'язані із здійсненням реальних інвестиційних проектів. При цьому під проектним ризиком слід розуміти вірогідність виникнення несприятливих фінансових наслідків у формі втрати очікуваного інвестиційного доходу в ситуації невизначеності умов здійснення інвестиційного проекту [2, с.351].

Поважно відзначити, що проектний ризик має високу міру взаємозв'язку з комерційним ризиком підприємства. Даний зв'язок характеризується тим, що інвестиційний дохід по здійснюваному проекту формується, як правило, в експлуатаційній фазі, тобто в процесі операційної діяльності підприємства. Відповідно формування позитивного грошового потоку за інвестиційним проектом відбувається безпосередньо у сфері товарного ринку, а значить, безпосередньо пов'язано з ефективністю і ризиком комерційної сторони діяльності підприємства. В цілях визначення кількісної премії за ризик нами на підставі комплексного підходу та до оцінки ризику запропонована восьмикритеріальна система оцінки рівня ризику інвестиційного проекту. Як основні критерії прийняті наступні ознаки:

- зміст проекту (нове рішення, новий метод або нова ідея);
- сфера впровадження проекту;
- рівень проекту;
- міра радикальності (модернізація оснащення, нові винаходи або радикальна технологія);
- причина появи проекту (потреби ринку, потреби виробництва або розвитку науки і техніки);
- етап життєвого циклу попиту (зростання, зрілість або загасання попиту);
- рівень мінливості технології (стабільна технологія, мінлива технологія);
- тривалість інвестиційного проекту (короткостроковий, середньостроковий або довгостроковий).

Так, кожній з вказаних ознак присвоюється певне значення ризику, і мето-будинки експертних оцінок аналізується кожен з передбачуваних інвестиційних проектів. Сумарне значення ознак відноситься до кількості розглянутих критеріїв, і отримане середнє значення рівня ризику визначеного інвестиційного проекту береться в розрахунок в рамках використовуваної норми дисконту. Сповна прийнятним рівнем інвестиційного ризику може вважатися ризик в межах 5–10 %, а ризик понад 15–20 % значно зменшує чистий дисконтований дохід за проектом і погіршує останні показники економічної ефективності інвестицій.

У контексті можливості мінімізації ризику необхідно виявити класифікаційні ознаки ризику. Так, по критерію можливості управління можна виділити ризик: керований та некерований (стихийний). При цьому, виключаючи з розгляду фактори стихійності, менеджменту транспортного підприємства необхідно зосередити зусилля на виявленні і запобіганні саме керованого ризику. Поважно звернути увагу і на класифікацію ризику відносно страхування. Так, по можливості страхування прийнято розрізняти проектні ризики: страховані; не страховані. При цьому до не страхованих ризиків слід віднести ті їх види, по яких відсутній попит відповідних страхових продуктів на страховому ринку [1. Т. 1].

Таким чином, запропоновані класифікації знаходять своє віддзеркалення в найбільш оптимальному механізмі управління проектними ризиками. Так, в цілях мінімізації негативного впливу на здійснення інвестиційних проектів особливу увагу слід звернути на страховані проектні ризики.

До них традиційно відносяться ризики, які можуть бути передані в порядку зовнішнього страхування відповідним страховим організаціям. Зовнішнє страхування може охоплювати широкий спектр інвестиційної діяльності підприємства: страхуватися може майно як інвестиційний актив, багато чисельні ризики реального інвестування, за інвестиційним проектом, невиходу на заплановану проектом виробничу потужність та інші. Важливим критерієм використання зовнішнього страхування повинно служити для підприємства оптимальне співвідношення витрат на страхування, розміру потенціальних страхових виплат і можливих втрат в разі виникнення одного або декількох проектних ризиків. В умовах невідності пропонувані зовнішні страхові програми транспортні підприємства як нейтралізації проектних ризиків можуть дозволити собі використання схем самострахування. Механізм внутрішнього страхування традиційно заснований на резервуванні підприємством частини фінансових ресурсів часто у вигляді формування резервних страхових фондів. Проте на ліквідацію негативних наслідків окремих проектних ризиків можна направити і частину нерозподіленого прибутку підприємства, отриманого в звітному періоді,

що дозволить згладити коливання показника оборотності капіталу і порівняно із створенням довгострокових страхових резервів підвищити ефективність використання власних засобів.

Таким чином, економічна привабливість транспортного підприємства в даний час заснована, як прийнято вважати, на сукупній вартості бізнесу. Проте розширення виробництва і впровадження нових технологій передбачає грамотну розробку інвестиційної стратегії в умовах кінцевої обмеженості ресурсів і мінімізацію рівня ризику здійснюваних інвестиційних проектів. При цьому існує широкий спектр інструментів як оцінки, так і значного зниження ризикової складової інвестування, що дозволяє грамотно управляти інвестиційною діяльністю транспортного підприємства покращувати фінансові показники діяльності бізнесу в цілому.

Джерела та література:

1. Бланк И. А. Основы инвестиционного менеджмента : в 2 т. / И. А. Бланк. – М., 2007.
2. Бясов К. Т. Основные аспекты разработки инвестиционной стратегии организации / К. Т. Бясов // Финанс. менеджмент. – 2003. – № 4. – С. 65-74.
3. Інвестиційна та інноваційна діяльність : монографія / О. Є. Кузьмін, С. В. Князь, Н. В. Тувакова, А. Я. Кузнєцова; за наук. ред. О. Є. Кузьміна. – Л. : ЛБІ НБУ, 2003. – 233 с.
4. Управление капиталом : [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.finmarket.com.ua/ru/cmanagment/
5. Investment strategy outlook : [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.rwbaird.com/sharedpdf/investmentoutlook.pdf

Григорів О.О.

УДК 336.143

РОЛЬ БЮДЖЕТУВАННЯ І БУХГАЛТЕРСЬКОГО (УПРАВЛІНСЬКОГО) ОБЛІКУ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ВИЩИМИ НАВЧАЛЬНИМИ ЗАКЛАДАМИ

І. Актуальність. На сучасному етапі розвитку світове співтовариство використовує управлінський облік насамперед в якості орієнтира тої чи іншої організації на кінцевий результат її роботи. Такий підхід зумовлює необхідність інтеграції процесів прогнозування та обліку на рівні конкретного суб'єкта господарювання. В підсумку, це призводить до того, що зараз в управлінському обліку активно використовуються стандарти, кошториси, норми, завдяки чому одночасно з визначенням результатів в розрізі виробів, окремих замовлень, по центрах відповідальності, сегментах діяльності (наприклад, маркетингових зонах й каналах реалізації) чи категоріях клієнтів, можна проводити оперативний аналіз відхилень від заздальгідь розрахованих (запланованих) показників діяльності.

Усі ці фактори вказують на актуальність проблеми дослідження та актуалізують розробки передових методологій управлінського обліку й для вищих навчальних закладів(далі ВНЗ), які повинні бути спрямованими на створення гнучких, функціональних моделей управлінського обліку, що враховують, з одного боку, норми чинного законодавства в сфері обліку й фінансової звітності та міжнародні стандарти обліку, а з іншого – специфіку освітнього середовища й види господарських операцій вищих навчальних закладів.

Основні дослідження та публікації з цієї проблематики належать таким зарубіжним і вітчизняним науковцям і практикам як Гнилицька Л.[1],

Кузьмін О.Є.[2], Леонтьєва В.І. [3], Онищенко С.В.[4], Смачило В.В.[5], Терещенко О.О [6], та інші. Водночас невирішеною проблемою залишається питання практичного застосування бюджетування у вищих навчальних закладах.

II. Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку, однією із найбільш прогресивних управлінських технологій, яка сприяє забезпеченню раціонального управління фінансовими результатами, рухом грошових коштів, активами та пасивами, удосконаленню інформаційної системи та організаційних зв'язків по вертикалі та горизонталі, аналізу, контролю та регулюванню діяльності різноманітних суб'єктів господарювання, є система бюджетування.

В свою чергу, інформаційною основою бюджетування є бухгалтерський облік, який, крім того, що надає необхідну інформацію як для бюджетного планування, так і для подальшого контролю та аналізу виконання бюджетів, є однією зі складових бюджетного процесу. Загалом процес бюджетування здійснюється наступним чином: на основі інформації про зовнішнє середовище та інформації, отриманої за допомогою системи бухгалтерського обліку, формуються та затверджуються бюджети підприємства, далі відбувається процес їх виконання на всіх рівнях, який теж відображається за допомогою системи обліку. Далі формуються звіти про виконання бюджетів, на основі яких здійснюється аналіз виконання та контроль за їх дотриманням.

В сучасній науці спостерігається тенденція до системного розгляду управління та його елементів, що зумовлено переходом до постнеокласичної наукової парадигми. За теорією систем будь-яка система має свої межі та зовнішнє середовище. Якщо розглядати сутність бюджетування як системи, то маємо на вході бюджетні показники, які представлені у системі бюджетів, потім відбувається процес виконання бюджетів, а на виході отримуємо – фактичні показники виконання бюджетів. При цьому роль зворотного зв'язку відіграє бюджетний контроль.